

V Kuka kaiken maksaa?

Kuka kaiken maksaa? – syventävät tehtävät, s. 144–145

1. Viereisessä taulukossa kuvataan ostovoimakorjattua bruttokansantuetta asukasta kohti eri Euroopan maissa vuonna 2014 Yhdysvaltain dollareina.
 - a) Mitkä tekijät selittävät voimakkaita elintasoeroja Euroopassa?
 - b) Mitkä taulukon maista eivät halua Euroopan unionin jäsenmaiksi? Arvioi niiden taloudellista asemaa.
 - c) Mitkä taulukon maista haluavat unionin jäsenmaiksi? Arvioi niiden taloudellista asemaa.

RATKAISU:

- a) Elintasoerojen taustalla ovat erot tuotantorakenteessa, tuotannontekijöiden saatavuudessa ja niiden hyödyntämisessä. Tekijöitä ovat mm. aiemmin muodostunut vauraus, investoinnit, väestön koulutustaso ja sijoitukset tutkimukseen ja kehitykseen, korkea työllisyysaste, toimivat yhteiskunnan perusrakenteet kuten oikeusvaltio, infrastruktuuri, hallinto ja päätöksentekojärjestelmä, kansalaisten perusvapauksien toteutuminen, yrittäminen ja yritysten hyvä toimintaympäristö, sekä maantieteellinen sijainti ja luonnonvarat.

b) Sveitsi ja Norja ovat vauraita maita, jotka eivät ole liittyneet unionin jäseniksi. Maat ovat globalisaatiosta hyötynyttä kehittyneitä yhteiskuntia, jotka ovat omien järjestelyjen kautta osa unionin sisämarkkinoita. Molemmat ovat EU:lle keskeisiä taloudellisia kumppaneita. Maat eivät ole halunneet luopua omasta kansallisesta suvereniteetistaan.

Islanti on pysytellyt unionin ulkopuolella, koska se ei halua liittyä unionin yhteiseen kalastuspolitiikkaan.

Venäjä on suuri ja luonnonvaroiltaan rikas maa, jonka johto ei ole missään vaiheessa viestinyt halukkuudesta liittyä unionin jäseneksi. Venäjä ja Valko-Venäjä eivät täytä Kööpenhaminan kriteereitä.

Joidenkin maiden (Ukraina, Moldova, Bosnia-Herzegovina) jäsenyyden esteenä ovat olleet konfliktit. Jotkin Euroopan mikrovaltiot (kuten San Marino) taas ovat liian pieniä kyetäkseen täyttämään unionin jäsenyydestä koituvat velvoitteet.

c) Unionin jäseneksi haluavat Serbia, Makedonia ja Montenegro. Kaikki ovat entisiä Jugoslavian osia ja lukeutuvat Euroopan köyhimpiin maihin. Poliittisten olojen vakiintuminen voi lisätä niiden talouskasvua huomattavasti.

Joissakin maissa halukkuus liittyä EU:n jäseneksi vaihtelee: Turkki on neuvotellut jäsenyydestä, mutta nykyisen hallituksen aikana neuvottelut eivät ole enää edenneet. Turkin talous on kasvanut nopeasti 2000-luvulla, mutta kasvuolot vaihtelevat.

Islanti on vetänyt oman jäsenhakemuksensa pois. Islannin talous on toipunut vuosikymmenen takaisesta finanssikriisistä.

2. Alla oleva taulukko kertoo Espanjan, Kreikan ja Saksan kansantalouksien velan ja sen koostumuksen prosentteina maiden bruttokansantuotteesta vuonna 2011. Myös oheiset sitaatit koskevat Euroopan velkakriisiä.

a) Erittele taulukon pohjalta kyseisten kansantalouksien velkarasitusta ja sen rakennetta.

b) Vertaa sitaattien näkemystä velkakriisin luonteesta ja arvioi niiden osuvuutta taulukon tietojen kannalta.

c) Miten Euroopan unioni on pyrkinyt ratkaisemaan velkakriisiä? (YO syksy 2013)

RATKAISU:

a) Vastauksessa tulisi tarkastella kansantalouksien velkarasitusta ja eritellä taulukon sisältämiä keskeisiä tietoja, joista käy ilmi kansantalouden velan kokonaisuus sekä velan sisäisen koostumuksen erot eri kansantalouksien välillä. Esimerkiksi Kreikassa huomattava osuus velasta on valtion velkaa, kun taas Espanjassa yritykset ja kotitaloudet ovat velkaantuneet eniten. Saksassa velkaantuminen jakautuu muita tasaisemmin kansantalouden eri osien välillä, mutta rahoituslaitoksilla on valtiota enemmän velkaa.

b) Vastauksessa tulisi yhdistää sitaateissa esitellyt näkemykset taulukon tietojen kanssa ja kiinnittää huomiota mm. Saksan pankkien velkoihin ja toisaalta siihen, että eri maiden tilanteet vaihtelevat.

c) Vastauksessa tulisi selostaa keskeisiä velkakriisin ratkaisuja. Näitä ovat mm. Euroopan keskuspankin toimenpiteet, kriisimaiden saamat tukipaketit, julkisen sektorin säästötoimenpiteet jäsenmaissa, komission lisääntyneet valtuudet jäsenmaiden valtionbudjettien valvontaan ja alijäämien hillitsemiseksi, sekä EU:n jäsenmaiden laatima sopimus ylivelkaantumisen estämiseksi ja pankkiunioni. (Lähde YTL:n hyvän vastauksen piirteet)

